

Kościół katolicki w Polsce

Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne

Redakcja naukowa
Miroslaw K. Szpakowski

Kościół katolicki w Polsce

Organizacja, zarządzanie, funkcje społeczne

WYDAWNICTWO

Zamość 2013

Recenzent

ks. prof. dr hab. Jerzy Pałucki

Redaktor naukowy

mgr Mirosław K. Szpakowski

Autorzy:

dr Przemysław Czarnek

mgr Ewelina Dąbek

dr Edyta Kondracka

Magdalena Szpakowska

mgr Mirosław K. Szpakowski

mgr sztuki Piotr A. Szymański

Projekt okładki i skład

mgr inż. Marcin Matlak

ISBN: 978-83-935570-8-0

Druk

Drukarnia Zamdruk Zamość

www.drukarniazamosc.pl

Wydawnictwo

Knowledge Innovation Center Sp. z o.o.

ul. Piłsudskiego 29, 22-400 Zamość

tel. 84-639-97-86; kom. 785-647-357

redakcja@zamojska.com

www.zamojska.com

www.szpakowski.org.pl

Zamość 2013

*Wszelkie prawa zastrzeżone. Publikowanie lub kopiowanie w części lub całości,
wyłącznie za zgodą Wydawcy*

Nakład 200 egz.

Spis treści

Wprowadzenie	9
--------------------	---

Rozdział I

mgr Mirosław K. Szpakowski

Kościół katolicki – działalność i funkcje społeczne we współczesnej Polsce

1. Wstęp	11
2. Kościół katolicki w Polsce – umocowanie prawne, znaczenie i funkcje społeczne	12
3. Kościół katolicki w Polsce – skala i organizacja działania	21
4. Rola i funkcje zarządzania w organizacji religijnej	25
5. Parafia i jej funkcje w strukturze organizacyjnej Kościoła katolickiego	28
6. Struktura organizacyjna oraz zarządzania w Kościele rzymskokatolickim	30
7. Podsumowanie	39
8. Summary	42
9. Bibliografia	42

Rozdział II

dr Przemysław Czarnek

Wolność gospodarcza i odpowiedzialność – regulacja konstytucyjna a nauczanie społeczne Kościoła

1. Wstęp	49
2. Wolność gospodarcza w polskiej ustawie zasadniczej – zagadnienia ogólne	50
3. Wolność gospodarcza w kontekście dobra wspólnego, godności człowieka i subsydiarności	51
4. Społeczna gospodarka rynkowa – niemiecka, ordoliberalna koncepcja ekonomiczna	57
5. Wolność gospodarcza w wybranych encyklikach społecznych papieży	64
6. Podsumowanie	69
7. Summary	70
8. Bibliografia	71

Rozdział III

mgr Mirosław K. Szpakowski

Magdalena Szpakowska

Kościół katolicki w Polsce na kanwie nauk o zarządzaniu

1. Wstęp	75
2. Zarządzanie organizacją w duchu chrześcijańskich zasad i wartości	77
3. Działalność Kościoła katolickiego w kontekście nauk o zarządzaniu organizacją	79
4. Parafia katolicka – zarządzanie parafią i jej wspólnotami	83
5. Parafialne zrzeszenia religijne	87
6. Miejsce, role i funkcje laikatu we wspólnotowej działalności parafii katolickiej.....	97
7. Nowe wyzwania przed którymi stoi Kościół – w dobie powszechnej globalizacji	103
8. Podsumowanie	105
9. Summary.....	106
10. Bibliografia	107

Rozdział IV

mgr Mirosław K. Szpakowski

Zarządzanie parafią katolicką

– organizacją, która promuje wartości, moralność oraz rodzinę

1. Wstęp	113
2. Struktura organizacyjna Kościoła katolickiego w oparciu o badania statystyczne.....	115
3. Parafia katolicka – rys historyczny.....	118
4. Zarządzanie parafią – rola i funkcje proboszcza	120
5. Wychowawcza rola parafii w duchowym rozwoju chrześcijańskiej rodziny	122
6. Przyparafialne zrzeszenia laikatu	124
7. Rodzina – jako podstawowe środowisko formacji katolików świeckich.....	130
8. Wychowawczy aspekt relacji rodzinnych w kształtowaniu postaw chrześcijańskich.....	136
8. Podsumowanie	138
9. Summary.....	139
10. Bibliografia	139

Rozdział V

dr Edyta Kondracka

Samorząd terytorialny w świetle zasad Katolickiej Nauki Społecznej

1. Wstęp	145
2. Podstawowe zasady samorządu terytorialnego w KNS.....	147
3. Upodmiotowienie samorządu terytorialnego	151
4. Samorząd terytorialny jako kreator społeczeństwa obywatelskiego	155
5. Podsumowanie	162
6. Summary.....	164
7. Bibliografia	164

Rozdział VI

mgr Ewelina Dąbek

mgr Mirosław K. Szpakowski

Wartości jako źródło chrześcijańskiego wychowania człowieka

1. Wstęp	167
2. Wartości a wychowanie w kształtowaniu norm i postaw moralnych człowieka	169
3. Definiowanie wartości.....	171
4. Rodzaje wartości społecznych.....	175
5. Wartości edukacyjne w życiu człowieka.....	178
6. Współczesne wartości i normy wychowawcze	180
7. Podsumowanie	183
8. Summary.....	184
9. Bibliografia	184

Rozdział VII

mgr sztuki Piotr A. Szymański

Dzieje śpiewów i muzyki religijnej – wybrane problemy

1. Wstęp		187
2. Początki śpiewów i ceremonii		188
3. O epigramacie i zespołach		191
4. Rozkwit chrześcijańskiej kultury		193
5. Formowanie się pieśni i jej związek z liturgią.....		194
6. Kościół i śpiewy w Europie		198
7. Rozwój śpiewu i muzyki wokalnie-instrumentalnej po XVIII w.		200
8. Podsumowanie.....		203
9. Summary.....		205
10. Bibliografia		206

Rozdział VIII

mgr sztuki Piotr A. Szymański

Managing culture and its products on economic market

1. Introduction		207
2. Media culture, intersubjectivity, persuasion		208
3. Song promotion as one of the forms of culture management in social organizations.....		215
4. Conclusion		222
5. Streszczenie.....		224
6. Bibliography		225

Wprowadzenie

Kościół katolicki jest najliczniejszą organizacją w Polsce. Roli i znaczenia jego społecznej działalności nie da się ani przecenić, ani też pominąć. W opracowaniu, które oddajemy w ręce Czytelników, znajdują się tego liczne dowody. Począwszy od bogatej historii tej najstarszej funkcjonującej do dziś organizacji, poprzez szereg odniesień do przykładów i danych statystycznych, autorzy dają wyraz zaangażowania Kościoła katolickiego w działalność społeczną zarówno w wymiarze lokalnym, regionalnym, a nawet globalnym. Dzieje się tak, bowiem współcześnie coraz powszechniej możemy zetknąć się z opinią, że jesteśmy świadkami dynamicznie postępujących zmian społecznych¹, a *globalne społeczeństwo*² przeżywa wręcz kryzys wartości. Tę ważną społecznie problematykę podejmują w sposób szczegółowy mgr Mirosław K. Szpakowski oraz mgr Ewelina Dąbek.

Monografię, która składa się z ośmiu rozdziałów, rozpoczynają rozważania w obszarze analizy Kościoła katolickiego jako organizacji, która posiada przez wieki dopracowane struktury organizacyjne, gdzie szczególną rolę w jej sprawnym funkcjonowaniu odgrywa hierarchia oraz system wartości. To właśnie hierarchiczny układ zarządzania decyduje o skuteczności przekazywania informacji i zadań na wszystkie szczeble organizacyjne Kościoła, które są później realizowane, raportowane i kontrolowane. Model ten jest tak skuteczny, gdyż wspiera go również określony system wartości, którym Kościół kieruje się oraz, którego naucza. Myślmy w tym miejscu przede wszystkim o Społecznej Nauce Kościoła, której rolę z punktu widzenia prawa, socjologii

¹ „Początek XXI wieku przyniósł ze sobą wiele zmian społecznych, politycznych, gospodarczych, ekonomicznych, kulturowych i religijnych. Zmiany te wynikają w dużej mierze ze zjawiska globalizacji”. Zob. M.Z. Stepulak, *Zagrożenia dla rozwoju osobowego w rodzinie na początku XXI wieku*, [w:] *Rodzina europejska. Filozoficzno-polityczne i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania*, (red.) J. Koperek, Wydawnictwo KUL 2011, s. 133.

² Współcześnie „można już stwierdzić, że uczestniczymy w powstawaniu nie tylko <<nowego społeczeństwa>>, ale wręcz <<nowej kultury>> opartej na powszechnym stosowaniu nowoczesnych technologii. Właśnie te technologie, niemal zaskakują nas wciąż nowymi rozwiązaniami i możliwościami, które wpisują się w budowę tzw. *społeczeństwa informacyjnego*”. Zob. M.K. Szpakowski, *Społeczeństwo informacyjne w warunkach globalnej gospodarki*, [w:] *Pracovici ako hnacia sila (teória a prax)*, UP Drochobych, TUKE Košice, Drochobych-Košice, 2012, s. 147.

i teorii organizacji odnajdziemy w opracowaniach dra Przemysława Czarnka oraz dr Edyty Kondrackiej.

W dalszej części podjęto problematykę zarządzania najmniejszą komórką organizacyjną w Kościele, a mianowicie parafią, która znajduje się w jurysdykcji proboszcza. W zarządzaniu parafią duże znaczenie mają zarówno wiedza, jak i przywódcze oraz interpersonalne umiejętności decydentów. Proboszcz, będąc odpowiedzialnym za funkcjonowanie różnego rodzaju wspólnot, ruchów oraz grup religijnych, musi więc posiadać szeroko rozumianą umiejętność *zarządzania zasobami ludzkimi*. Potwierdza to także w swoim opracowaniu mgr Mirosław K. Szpakowski. Odnajdziemy tu więc także przykłady praktycznego wykorzystania komunikacji międzyludzkiej. W sposób szczegółowy m.in. o społecznym znaczeniu komunikacji międzyludzkiej, jej form i technik traktują także dwa rozdziały mgra sztuki – Piotra A. Szymańskiego. Dotykając w tym miejscu pojęcia *człowiek*, któremu zwłaszcza w Kościele poświęca się szczególnie wiele uwagi, wchodzimy w rozległy obszar, w którym „fokusują” się różne dziedziny i teorie naukowe – zmieniające się jednak tak dynamicznie, jak zmienia się otaczająca nas rzeczywistość. Nawiązujemy w tym przypadku do powszechnie otaczającej nas *globalizacji* i *komercjalizacji* życia społecznego. Zjawisko to nie jest obojętne hierarchii Kościoła katolickiego, który nie ignoruje nowych realiów, a także licznych wyzwań.

Zważywszy zatem na tak rozległą działalność Kościoła katolickiego, jego rolę i znaczenie społeczne – w opinii autorów wręcz konieczne było zajęcie się tą problematyką i podjęcie choćby próby jej analizy – z naukowego punktu widzenia. Do oceny wyników powyższego zamierzenia w imieniu autorów niniejszym zapraszam.

Mirosław K. Szpakowski